

Iluminace Marie Jiráskové

Robert Janás, Atelier 5 11/2003

Marie Jirásková je uznávanou scénografkou, která vytvořila řadu inscenací pro divadla u nás (Divadlo Husa na Provázku, Divadelní spolek Kašpar) i v zahraničí (Wolfsburg). Vedle realizovaných jevištních projektů se věnuje i pedagogické činnosti na brněnské JAMU. Přestože scénografie představuje hlavní těžiště jejích uměleckých aktivit, měli diváci v posledních letech několik možností seznámit se i s autorčinou volnou tvorbou.

Také v ní hraje důležitou roli scénografické vidění, a to vnímání objektu v kontextu prostorového celku – proto u autorky dominují instalace a díla, která využívají prostor, v němž jsou vystavena. Do určité míry bylo možné podobné tendence sledovat na brněnské výstavě, kde představila soubor fotografií pod názvem Iluminace.

Námětem všech snímků jsou lustry zabírané z pohledu; jde o předměty meziválečné doby, jež dobře reprezentují tehdejší umělecko-průmyslový design. Jde o intenzivní monotematické využití věci, s níž člověk každodenně přichází do styku, jako individualizovaného tématu fotografie. V tomto směru je možné sledovat určitou příbuznost s pracemi fotografů typu Patricka Tosaniho. Spíše než výtvarnou tvorbu 80. let připomenou Iluminace Marie Jiráskové meziválečnou avantgardní fotografii. Úhel záběru, způsob monumentalizace detailu a typická elegance v použití běžného předmětu denní potřeby jako nosného námětu uměleckého díla představují hlavní styčné body s meziválečnou tvorbou. Monochromní barevné řešení, jemuž dominují matně zlatavé tóny, má daleko k leskle metalizované paletě 80. let. Připomíná řešení meziválečných černobílých fotografií. Práce s estetikou tehdejší fotografie není samoučelná a v žádném případě nejde o nostalgický revival. Jirásková využívá těchto asociací v uměřené míře a neuchyluje se k samoučelné nápodobě. Jejich prostřednictvím hledá a nachází výtvarný jazyk odpovídající zvolené tematice.

Autorce jde o širší pojetí výtvarného díla, o dosažení multimediálního charakteru. To dokazuje i dvojsmyslný název výstavy: Iluminace. V základní rovině je použit ve smyslu ilustrace – práce ilustrující prostor. Marie Jirásková tlumí čistě fotografický účinek snímků a usiluje o to, aby připomínaly obrazy, které působí jako dekorativní prvek. Cyklus získal ucelený význam v prostoru, ve kterém byl vystaven. Tvořil nedílnou součást prostředí. Jirásková má jako scénografa vytříbený smysl pro dekorativní cítění v širším prostoru. V další rovině je název Iluminace použit ve významu osvětlení. Dekorativní vyznění fotografií je podřízeno hlubšímu symbolickému významu. Hlavním výrazovým prostředkem vystavených fotografií je světlo, které jim dodává jinou výtvarnou sílu. Rozsvícené, tvarově rozmanité lustry získávají novou podobu. Transformují svoji podstatu. Mění se ve svébytné abstraktní objekty, které na sebe berou podobu něčeho kosmického.

Podstatou tvorby Marie Jiráskové je strukturalistické vnímání. Každé jednotlivé dílo tvoří nezastupitelnou část souboru, který plnou výtvarnou sílu získává jako celek. Každá část v něm má své přesně dané místo a význam. Jednotlivé části spolu komunikují a harmonickým způsobem spojují různorodé prvky.